

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглядається проблема визначення критеріїв ефективної організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів з іноземної професійного спрямування. Мотиваційну основу здійснення самостійної роботи; пізнавальну самостійність студентів у процесі здійснення самостійної роботи; уміння та навички здійснювати самостійну роботу з іноземної мови професійного спрямування визначено як основні критерії.

Підтвердження висунутої гіпотези вимагало організації експериментальної роботи, спрямованої на перевірку ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов організації самостійної роботи студентів педагогічного університету з іноземної мови професійного спрямування, а саме: створення мотиваційно-цільової основи самостійної роботи студентів з іноземної мови професійного спрямування; впровадження нових професійно-спрямованих форм і методів навчання, що стимулюють самостійність студентів; індивідуалізація професійно спрямованого навчання іноземної мови професійного спрямування з урахуванням рівня підготовленості студента до самостійної роботи.

Для підтвердження ефективності впровадження теоретично обґрунтованих нами умов організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування було запропоновано варіативний метод організації й проведення експериментальної роботи. На кожному з трьох факультетів немовних спеціальностей (фізико-математичного, природничого й факультету української філології) було утворено три експериментальні й одна контрольна група.

В експериментальній групі Е1 (70 осіб) протягом 2005-2006 року проводилася експериментальна робота з впровадження першої (А) й третьої (В) умови організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування. Створювали мотиваційно-цільову основу самостійної роботи студентів (розуміння корисності самостійної роботи, що виконується; оволодіння певним обсягом інформації з метою одержання нових знань, ліквідації незнання; оволодіння новими вміннями і навичками;), використовували принцип індивідуалізації професійно спрямованого навчання іноземної мови (індивідуальні особливості студентів, а саме: рівень пізнавальної самостійності й активності, наявність пізнавального інтересу), враховуючи рівень підготовленості студента до самостійної роботи (опора на актуальний рівень розвитку і знань різних студентів).

В експериментальній групі Е2 (75 осіб) протягом 2006-2007 року проводилася експериментальна робота з впровадження першої (А) й другої (Б) умови організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування. На протязі вищезазначеного періоду на основі сприятливої мотиваційно-цільової основи самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування впроваджували нові професійно-спрямовані форми і методи навчання, що стимулювали самостійність студентів.

В експериментальній групі Е3 (81 особа) протягом 2006-2008 року проводилася експериментальна робота, що передбачала впровадження й забезпечення функціонування трьох визначених педагогічних умов організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів з іноземної мови професійного спрямування (А, Б, В).

У контрольній (К) групі студенти немовних спеціальностей (фізико-математичного, природничого факультетів і факультету української філології) навчалися іноземної мови за традиційними робочими програмами без упровадження умов організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування (274 особи).

Експериментальна робота передбачала проведення констатувального, формувального й контрольного етапів, кожний з яких мав свої цілі й завдання.

Мета констатувального експерименту полягала у визначенні критеріїв і показників ефективної організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування.

Констатувальний етап експериментальної роботи передбачав розв'язання наступних завдань:

- на основі аналізу стану методичного забезпечення організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів з іноземної мови професійного спрямування (навчальні програми, підручники, посібники, методичні рекомендації, лабораторні заняття) розробити технологію організації самостійної роботи студентів з іноземної мови професійного спрямування;

- визначити критерії й показники ефективної організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування;

- виявити рівень ефективності професійно спрямованого навчання студентів іноземної мови й вихідний стан організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування.

Для аналізу одержаних результатів біло визначено відповідні критерії й показники ефективної організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування.

Критерії, як підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило оцінки, виступали опорами, на основі яких було охарактеризовано ефективність самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування.

Проблема визначення критеріїв є дуже важливою при науковому обґрунтуванні самостійної роботи студентів з іноземної мови професійного спрямування. Дотримання вимог, що висуваються до педагогічних досліджень, забезпечило придатність визначених критеріїв до використання, їх об'єктивність, діагностичну силу, репрезентативність, точність, надійність.

На наш погляд, структурний склад цієї категорії як особової характеристики представляє сукупність мотиваційно-емоційного, інтелектуального і діяльнісного компонентів.

Мотиваційно-ціннісний компонент передбачає усвідомлення соціальної значущості вибраної професії, прагнення до розвитку інтелекту, цілеспрямоване самостійне виконання учбових завдань, моральну відповідальність за результати професійної діяльності; когнітивний (інтелектуальний) уособлює глибину і системність знань про професійну діяльність; діяльнісний компонент передбачає володіння аналізом, синтезом, узагальненням, систематизацією, культурою передачі інформації, розвиненість образного, репродуктивного, теоретичного, інтуїтивного мислення [1, с. 15].

Система критеріїв ефективної організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування формувалася відповідно до розробленої нами структурно-функціональної технології організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів з іноземної мови професійного спрямування. Були виділені такі критерії:

- мотиваційна основа здійснення самостійної роботи;
- пізнавальна самостійність студентів у процесі здійснення самостійної роботи;
- уміння та навички здійснювати самостійну роботу з іноземної мови професійного спрямування.

Показником мотиваційної основи здійснення самостійної роботи виступав характер мотивації:

1. Ділова мотивація (досягнення конкретної мети у професійній діяльності, стати висококваліфікованим спеціалістом).

2. Пізнавальна мотивація. (отримання нових знань, зміцнити отримані знання).

3. Мотивація самореалізації і розвитку особистості (прояв та розвиток власних інтелектуальних та творчих можливостей, самоствердження, самореалізація).

1. Утилітарна мотивація (отримання стипендії, як можливість покращення власного матеріального становища за рахунок набутих знань).

Показником пізнавальної самостійності студентів виступав рівень пізнавальної самостійності у процесі здійснення самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування:

Високий рівень пізнавальної самостійності характеризувався прагненням до активної, творчої діяльності в усіх видах розумової праці, стійким бажанням пізнавати в процесі цілеспрямованого пошуку нової інформації. Висока розумова критичність, здатність висловлювати свою думку незалежно від судження інших.

Достатній рівень пізнавальної самостійності відрізнявся виявленням інтересу до активної самостійної діяльності, процес пошуку нової інформації обмежувався запропонованим викладачем.

Низький рівень пізнавальної самостійності характеризувався ситуативним виявленням інтересу до навчальної діяльності, відсутність самостійності у пошуку нової інформації, відсутність здатності висловлювати свою думку незалежно.

Показниками сформованості умінь та навичок здійснювати самостійну роботу виступав характер здійснення самостійної роботи:

1) загально-навчальні уміння (наявність критичного мислення, уміння чітко й швидко розуміти мету й задачі завдання, що має виконуватися самостійно, самостійно (без допомоги викладача) розробити й розвинути поставлене завдання, творчо підійшовши до його виконання; уміння працювати із додатковою літературою; уміння проводити самоаналіз виконаного завдання);

2) професійно-педагогічні уміння (орієнтуватися в логіко-смісловій структурі тексту педагогічної спрямованості; знаходити вказані факти або одиниці смислової інформації; виконувати вправи пошукового характеру; підбирати необхідні друковані матеріали та препарувати їх з метою підготовки до усного повідомлення з теми; творчо підходити до навчальної діяльності; пояснювати і обґрунтовувати свої погляди, що до прочитаного);

3) суто професійні уміння (розуміти автентичні тексти за фахом, що співвідносяться із особистісною, суспільною, освітньою сферами спілкування, застосовуючи мовну здогадку з опорою на контекст або словотворчі елементи; аналізувати окремі місця в тексті та складні синтаксичні структури; визначати у тексті смислові віхи та вміти виконувати письмовий переклад даних; систематизувати і коментувати одержані повідомлення; користуватися словником та іншою довідковою спеціальною літературою; визначати професійну значущість тексту, цінність його змістового навантаження щодо вдосконалення професійних умінь і навичок).

На основі виділених критеріїв і показників умінь було визначено рівні їх сформованості: високий рівень сформованості умінь самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування – група А, середній рівень сформованості умінь самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування – група В, низький рівень сформованості умінь самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування – група С.

Якісний аналіз самостійної роботи студентів з високим рівнем організації самостійної роботи, аналіз причин несистематичної самостійної роботи з іноземної мови дозволив зробити припущення, що рівень організації самостійної роботи з іноземної мови професійного спрямування залежить від доцільно створеної мотиваційно-цільової основи самостійної роботи студентів, від стимулювання самостійності студентів шляхом впровадження нових професійно-спрямованих форм і методів навчання, а також від індивідуалізації та диференціації професійно спрямованого навчання іноземної мови з урахуванням рівня підготовленості студента до самостійної роботи.

Література:

1.Гуменюк П.В. Развитие культуры мышления будущего специалиста в процессе изучения в вузе общепрофессиональных дисциплин: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Орловский гос. пед. ун-т. – Орел, 2006. – 24 с.

2.Глас Дж., СтенлиДж. Статистические методы в педагогике и психологии. – М.: Прогресс, 1976. – 495с.

3.Горбатов Д.С. Тестирование учебных достижений: критериально ориентированный подход // Педагогика. – 1995. -№4. – С.105-110.

4.Загвязинский В.И. Методология и методика дидактического исследования.– М.: Педагогика, 1982. – 159с.

В статье рассматривается проблема определения критериев эффективной организации самостоятельной работы студентов педагогических университетов по иностранному языку профессионально направленному. Мотивационную основу осуществления самостоятельной работы; познавательную самостоятельность студентов в процессе осуществления самостоятельной работы; умение и навыки осуществлять самостоятельную работу по иностранному языку профессионально направленному определены как основные критерии.

The problem of determination of criteria of effective organization of independent pedagogical universities students' work on a foreign language professionally directed is considered. Motivational basis of realization of independent work, students' cognitive independence in the course of realization of independent work, abilities and skills to carry out independent work on foreign language professionally directed are pointed out as the basic criteria .